

5. Цивільне право України : підручник. Книга перша / за ред. О.В. Дзери та Н.С. Кузнецової. – К., 2012.
6. Толстой В.С. Исполнение обязательств. – М. : Юрид. лит., 1973. – 208 с.
7. Новікова В.В. Договір зберігання з точки зору оплатності й безоплатності // Проблеми законності. – 2010. – № 107. – С. 63-69.
8. Новікова В.В. Деякі питання оплатності й безоплатності, що виникають у договорах про надання послуг // Проблеми законності. – 2009. – № 101. – С. 60-65.
9. Шулятицький С.І. Правова характеристика притриманий як способу забезпечення виконання зобов'язань // Науково-інформаційний вісник. – 2009. – № 2. – С. 24-29.
10. Сарбаш С.В. Право удержання как способ обеспечения исполнения обязательств / С.В. Сарбаш. – 2-е изд., испр. – М. : Статут, 2003. – 251 с.
11. Яворська О. Європейський досвід укладення договору зберігання на товарному складі / О. Яворська, А. Демчук // Історико-правовий часопис. – 2014. – № 1. – С. 74-80.

Приходько А.Є.
студентка Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – **Аксютіна А.В.**
викл. каф. цивільно-правових дисциплін

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СВОБОДИ ДОГОВОРУ

В основу договірної права будь-якої країни закладено принципи договірної права – перевірені практикою ідеї, відповідно до яких регулюються договірні відносини. Одним із основоположних принципів договірної права є принцип свободи договору, закріплений у Цивільному кодексі України.

Принцип свободи договору є класичним принципом цивільного права, відомим ще з часів давньоримського приватного права. Закріплення його в ЦК України є свідченням подальшої лібералізації і демократизації правової системи України, відходу від тотального «опублікування» всіх суспільних відносин, визнання пріоритету приватноправового інтересу над публічно-правовим. При цьому зміст названого принципу, визначений у ст. 627 нового ЦК України, є значно звуженим порівняно з тим, як він традиційно визначається в науці цивільного права і яким він є фактично, якщо взяти до уваги всю сукупність норм приватного права України [4].

Свободу договору як принцип цивільного законодавства закріплено у ст. 3 ЦК серед інших принципів цивільного законодавства, однак при цьому сутність цього принципу не розкрито. Подальше закріплення свободи договору знайшло своє відображення в ст. 627 ЦК. Зокрема, частиною 1 цієї статті встановлено, що відповідно до ст. 6 Кодексу сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ді-

лового обороту, вимог розумності та справедливості. Фактично можна стверджувати, що відповідна норма дублює в рамках цивільного права конституційний принцип, відповідно до якого правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, згідно із якими ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством [1].

Згідно зі ст. 6 ЦК сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства, урегулювати в передбаченому законом договорі свої відносини, не врегульовані ним, а також відступити від положень закону і врегулювати свої відносини на власний розсуд. Положення ст. 6 в подальшому були також закріплені у ст. 628 ЦК, яка передбачає можливість укладення змішаних договорів, що складаються з елементів різних договорів [3].

Слід зазначити, що відповідно до абз. 1 ч. 3 ст. 6 ЦК сторони в договорі можуть відступити від положень актів цивільного законодавства і врегулювати свої відносини на власний розсуд; відповідно до абз. 2 ч. 3 цієї ж статті сторони в договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства, якщо в цих актах прямо вказано про це, а також у разі, якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства впливає з їх змісту або із суті відносин між сторонами. Ці правила викликали численні критичні зауваження в літературі та дискусію щодо меж свободи договору.

Між тим ч. 3 ст. 6 ЦК жодного відношення до принципу свободи договору не має і не відповідає юридичній конструкції ст. 627 ЦК, яка розкриває уявлення законодавця про зміст свободи договору.

Цей погляд поділяють й інші дослідники, такі як В.В. Луць, З.В. Ромовська, А.С. Довгерт [4].

По-перше, у диспозиції ст. 627 ЦК допущено логічну помилку. Зокрема, у статті використано формулювання «відповідно до ст. 6 цього Кодексу», що означає, що зміст диспозиції ст. 627 має відповідати положенням, що передбачені в ст. 6. Однак ст. 6 ЦК розкриває поняття таких категорій, як «свобода вибору договору» та «свобода визначення умов договору». А у ст. 627 зазначено, що зі ст. 6 можна дійти висновку про свободу в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору. Тому, з огляду на зазначене, вважаємо некоректним формулювання ст. 627 як такої, що базується на ст. 6 ЦК.

По-друге, у ст. 6 і 627 ЦК існує проблема щодо співвідношення актів цивільного законодавства і договору та принципу свободи договору. Так, М. Сібільов, розглядаючи питання співвідношення актів цивільного законодавства і договору, зокрема дію свободи договору, стверджує, що положення актів цивільного законодавства мають тлумачитись як диспозитивні, крім випадків, коли в них прямо вказано про неможливість для сторін у договорі відступати від положень цих актів або коли це впливає з їх змісту, або із суті відносин між сторонами [3].

Отже, свобода договору обмежується у випадках, коли:

1) укладення договору є обов'язковим для однієї зі сторін;

- 2) певним суб'єктам заборонено законом укладення окремих видів договорів;
- 3) якась зі сторін обмежена або позбавлена можливості брати участь у розробці умов договору;
- 4) законом встановлені певні приписи щодо умов договору;
- 5) вимагається відповідність договору типовим умовам договорів певних видів.

Отже, можна дійти таких висновків, що дія принципу свободи договору має свої обмеження, які зумовлені різноманітними причинами, що зводяться до двох основних груп. Першу становлять причини економічного характеру, другу – причини соціального характеру.

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
3. Сібільов М. Базові моделі регулювання договірних відносин за новим Цивільним кодексом України / М. Сібільов // Українське право. – 2003. – № 4. – С. 17-20.
4. Горев В.О. Свобода договору як загальна засада цивільного законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Горев Віктор Олександрович. – Харків, 2007. – 203 с.
5. Попов Ю.Ю. Критерії визначення імперативності чи диспозитивності норм у Цивільному кодексі України: історія повторюється двічі / Ю.Ю. Попов // Вісник господарського судочинства. – 2006. – № 4. – С. 233-237.
6. Шевченко В.В. Сутність принципу свободи договору // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридич. науки». – 2013. – Т. 26 (65). – № 2-1. – Ч. 1. – С. 445-451.

Саруханова К. А.

студентка Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – **Аксютіна А.В.**

викл. каф. цивільно-правових дисциплін

ПРИТРИМАННЯ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Забезпечення зобов'язань – традиційний інститут цивільного права. Його особливість полягає у додатковому зобов'язальному тягарі, що покладається на боржника з метою більш надійного захисту прав кредитора. Цивільний кодекс України передбачає такі види забезпечення зобов'язань, як неустойка, гарантія, порука, застава, завдаток та притримання [1]. Предметом нашого розгляду є саме такий вид забезпечення виконання зобов'язання, як притримання. Необхідно зазначити, що способи забезпечення виконання зо-